

UOT 371



**PROFESSOR FƏRAHİM SADIQOV – 75**

***Akif Nurağa oğlu Abbasov***

*pedaqogika elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim  
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmi katibi*

<https://orcid.org/0000-0002-9210-714>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6444842> A

**ÇAĞDAŞ PEDAQOGİKA ELMINİN VƏ MÜSİQİŞÜNASLIĞIN  
LƏYAQƏTLİ NÜMAYƏNDƏSİ**

***Акиф Нурага оглы Аббасов***

*доктор педагогических наук, профессор, заслуженный учитель  
ученый секретарь Института Образования Азербайджанской Республики*

**ЗАМЕЧАТЕЛЬНЫЙ ПРЕДСТАВИТЕЛЬ СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ  
НАУКИ И МУЗЫКОЛОГИИ**

***Akif Nuragha Abbasov***

*doctor of pedagogical sciences, professor, honored teacher  
scientific secretary at the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan*

**A GREAT REPRESENTATIVE OF MODERN PEDAGOGICAL  
SCIENCE AND MUSICOLOGY**

**Xülasə.** Məqalə professor Fərahim Sadiqovun həyat və fəaliyyətinə həsr edilmişdir. Bu il onun 75 illiyi tamam olur. Professorun yaradıcılığı bir neçə istiqamətdə nəzərdən keçirilir. Bir alim, doktorantlara elmi rəhbər kimi, dərslük və tədris proqramları müəllifi kimi onun fəaliyyəti araşdırılır. Əsərlərindən sitatlar verilir, dərslüklərinin, kitablarının adları çəkilir.

**Açar sözlər:** Fərahim Sadiqovun yaradıcılığı, etnopedaqogika, musiqi, jurnalist, görkəmli alim

**Резюме.** Статя посвящена жизни и деятельности профессора Фарахима Садыгова. В этом году ему исполняется 75 лет. Творчество профессора рассматривается в нескольких направлениях. Исследуется его деятельность как ученого, как научного руководителя докторантов, как автора учебников и образовательных программ. Приводятся цитаты из его произведений, упоминаются названия его учебников и книг.

**Ключевые слова:** творчество Фарахима Садыгова, этнопедагогика, музыка, журналист, выдающийся ученый.

**Summary.** He article is devoted to the life and work of Professor Farahim Sadigov. He turns 75 this year. The work of the professor is considered in several directions. His activity as a scientist, as a supervisor of doctoral students, as an author of textbooks and educational programs is being investigated. Quotations from his works are given, the names of his textbooks and books are mentioned.

**Key words:** creativity of Farakhim Sadigov, ethnopedagogics, music, journalist, outstanding scientist.

### Qısa təqdimat

Bu il çağdaş pedaqogika elminin sayılıb-seçilən, dərin hörmət və nüfuz sahibi, çox önəmli natiqlik qabiliyyətinə malik olan pedaqogika elmləri doktoru, professor Fərahim Balakişi oğlu Sadıqov 75-ci baharını başa vurur.

Pedaqoji ictimaiyyət Fərahim müəllimi çox yaxşı tanıyır. Bir xeyirxah, gözəl xasiyyətli insan kimi, bacarıqlı alim-pedaqoq kimi, yaxşı musiqişünas, yazıçı və dramaturq, ensiklopedik bilikli müəllim, Vətəninə və xalqını dünyalar qədr sevən şəxs və nəhayət, respublikamızda təhsil qurucusu kimi.

### Uşaqlıq və ilk gənclik illəri

Dostumuz əslən Masallı rayonundandır. El ağsaqqalı Balakişi kişinin, Əfruz xanımın Abutalıbdan sonrakı övlədidir. Bədii ədəbiyyatın, hikmətli sözün, məntiqli deyilişin vurgunu olan Fərahim 1965-ci ildə Masallı şəhər Nəriman Nərimanov adına 2 nömrəli orta məktəbi başa vurandan sonra sənədlərini Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (hazırda ADPU) filologiya fakültəsinə verib və bu institutdakı təhsilini 1969-cu ildə bitirib doğma Masallıya qayıdıb. Əvvəlcə rayonun Sərçüvar kənd, sonradan şəhər 4 nömrəli məktəbində sevib-sevdiyi müəllimlik peşəsi ilə məşğul olub.

İndiki kimi yadıdadır. Şagirdlər onun nitqinə heyran idilər. Ədəbiyyat dərsinin olacağı günü səbirsizliklə gözləyirdilər. Fərahim müəllim onları xalqımızın yüz illər ərzində sevə-sevə yaratdığı şifahi xalq yaradıcılığı nümunələri ilə tanış edir, məktəblilər də dastanlarımızın, nağıllarımızın, əsətir və rəvayətlərimizin qəhrəmanları ilə çiyin-çiyinə addımlayaraq xəyalən şər qüvvələrə qarşı vuruşur, xeyirxah işlər görür, kasıba əl tuturdular. Fərahim müəllim elə şirin, elə aydın və mənimsənilməsi gücətan qaydada

söhbətini, nitqini qurur, nümunələr gətirirdi ki, anlaşılmayan, qaranlıq qalan bir məsələ qalmırdı. Dərstdən dərse Nizami, Füzuli, Nəsimi, Xətai, Vaqif, Sabir, Mirzə Cəlil, Nəriman Nərimanov, Cəfər Cabbarlı, Mikayıl Müşfiq, Səməd Vurğun, Bəxtiyar Vahabzadə, Mirzə İbrahimov, Süleyman Rəhimov, Rəsul Rza və başqalarının həyat və yaradıcılığı, ədəbiyyatımızın inkişafında onları rolu şagirdlərə tam aydın olurdu.

Fərahim müəllim tez bir zamanda nəzəri və metodik hazırlığa malik usta müəllim kimi həm Masallıda, həm də respublikada tanındı. Qərara alındı ki, o, bir məktəb çərçivəsində qapanıb qala bilməz. Öz zəngin iş təcrübəsini yaymalı, o biri müəllimlərə də öyrətməlidir. Odur ki, onu rayon Maarif (təhsil) Şöbəsinə metodist vəzifəsinə gətirdilər.

Düzgün qərar idi. Bu qərardan tez bir zamanda rayonun digər məktəbləri, ədəbiyyat müəllimləri də faydalandılar.

### Elmin yolları, çətin və əzablıdır

Bu barədə Fərahim müəllim eşitmişdi. Lakin elm işlə məşğul olmaq onun böyük arzusuna və zəruri tələbatına çevrildi. Bu elə ülvü arzu idi ki, bəlkə də "Elm Çində də olsa, onun dalınca gedəsi" (Məhəmməd peyğəmbər) idi. Allah üzünə baxdı. Çox da uzağa getmədi. 1975-ci il idi. Bakıya yola düşdü. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqogika İnstitutunda (hazırda Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu) yeni yaradılmış Təربiyənin ümumi problemləri şöbəsini formalaşdırmaq üçün müsabiqə elan olunmuşdu. Fərahim müəllim müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlərini təqdim etdi və müsabiqədən keçdi.

O zamanlar mən də Sabirabad rayonunun Şıxsalahlı və Qaragüney kənd məktəblərində ingilis dili müəllimi işləyirdim və elmi işlə məşğul olmaq böyük arzum idi. Mən də sənədlərimi

həmin şöbəyə təqdim etmişdim. İşə götürüldüm. Bizim tanışlığımız belə başladı. Kiçik elmi işçi vəzifəsini tuturduq. Hazırda hər ikimiz elmlər doktoru, professoruq.

### **Elmin enişli, yoxuşlu yollarında qazanılan uğurlar**

Fərahim müəllim hələ Masallıda orta məktəbdə oxuduğu illərdə eyni zamanda musiqi məktəbində də təhsil alırdı. Musiqi qabiliyyəti böyük idi, bir çox musiqi alətlərində, xüsusən də qarmonda çox yaxşı ifa etməyi öyrənmişdi. Bu sahədə özündən böyük qardaşı Abutalıbın rolu böyük idi. Abutalıb respublikada mahir qarmonçu, qarmon ustası kimi məşhur idi.

Musiqiyə bağlılıq Fərahim müəllimin elmi tədqiqatlarının seçiminə də öz təsirini göstərirdi. Onun tədqiqatları estetik tərbiyə, şagirdlərsə bədii-estetik qabiliyyətlərin inkişaf etdirilməsi və s. problemlərə həsr olunurdu. Hətta qarmonçalmanın və nağaraçalmanın əsaslarına dair kitabları da çap olunmuşdu.

Dissertasiya mövzusu götürdü. Tədqiqatlarının səmərəliliyinə nail olmaq üçün Moskvada V.İ. Lenin adına Dövlət Kitabxanasında, M.F. Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasında araşdırdığı problem üzrə ədəbiyyatı, dissertasiyaları diqqətlə öyrəndi. Hansı məsələlərin tədqiq olunduğunu, hansıların araşdırmalara ehtiyac duyulduğunu bildi. Boşluqları doldurmaq üçün elmi-nəzəri və praktik dəyərə malik bir dissertasiya meydana gətirdi. Elmi işinin təcrübi məsələlərini təkmilləşdirmək, pedaqoji kollektivlərə metodik kömək göstərmək üçün respublikamızın məktəblərini birər-birər gəzdi, iş təcrübəsini – müsbət və çatışmayan cəhətləri öyrəndi.

1984-cü ildə Gürcüstan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda “Məktəb bədii özfəaliyyət dərnəklərinin təşkili formaları” mövzusunda namizədlik, 1992-ci ildə isə, “Uşaqların bədii yaradıcılıq qabiliyyətlərinin formalaşdırılması işinin elmi-pedaqoji əsasları” mövzusunda doktorluq dissertasiyaları müdafiə etdi. Elmlər doktoru elmi dərəcəsinə və bir müddət sonra professor elmi adına layiq görüldü.

Professor F.B. Sadıqov eyni zamanda Beynəlxalq Türk Akademiyasının həqiqi üzvüdür.

### **“Təhsil xəzinədir, əmək onun açarı”**

Fərahim müəllim çox yaxşı bilirdi ki, “*Təhsil xəzinədir, əmək onun açarı*” (S.Ə. Şirvani). Bu həqiqətin işığında böyük əmək, zəhmət

hesabına özəl ali məktəb açdı. XX əsrin sonlarında – 90-cı illərdə SSRİ dağıldandan sonra ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatının tələblərinə əsasən, özəl, qeyri-hökumət təşkilatları və müəssisələrinin yaradılmasına və inkişaf etdirilməsinə icazə verildi. Fərahim müəllim özəl ali təhsil müəssisəsinə “Naxçıvan Universiteti” adını verdi, özü də təsisçi və rektor kimi müxtəlif peşələr, ixtisaslar üzrə kadr hazırlığını həyata keçirməyə başladı. Bu universitetdə ibtidai sinif müəllimliyi, məktəbəqədər müəssisələr üçün tərbiyəçi, hüquqşünas, iqtisadçı və b. sahələr üzrə hazırlanmış mütəxəssislər hazırda respublikamızın müxtəlif bölgələrində uğurla fəaliyyət göstərirlər.

Professor Fərahim Sadıqov “Naxçıvan Universiteti”nə 1992-2001-ci illərdə rəhbərlik etdi. Bu qeyri-hökumət təşkilatı – universitet bağlandı. Fərahim müəllim daha sonra (2002-2007-ci illərdə) özəl Azərbaycan Universitetinin prorektoru və rektoru oldu.

İllər ötüb keçdi. Təhsil sistemində, idarəetmə məsələlərində yeniliklər oldu. Fərahim müəllim 2005-ci ildən Bakı Elm və Təhsil Mərkəzinin prezidenti seçildi. İndi həm də Bakı Biznes Universitetinin professorudur. Pedaqogika elminin və təhsilimizin inkişaf etdirilməsi yolunda sidq ürəklə çalışır.

### **Musiqi dünyamızda yeri, rolu olan professor**

Dedik ki, Fərahim müəllim musiqinin də vurğudur. Nəinki muğamlarımızı, xalq mahnılarını və təsnifləri, bəstəkar mahnılarını, aşıq musiqisini sevir, onlara valehdir. Həm də musiqi dünyamızda özünün də yeri və rolu vardır. Piano, tar, nağara, qarmonla sirdaş olub. Fəqət mehrini daha çox qarmona salıb. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutda təhsil alarkən bədii özfəaliyyət ansamblına rəhbərlik edib. Eyni zamanda ətrafa qarmonundan yayılan xoş, ürəkoxşayan musiqi, oyun havaları eşidilib, rəqslər köülləri oxşayıb.

Rəhbərlik etdiyi ansambl yalnız ölkəmizdə deyil, onun hüdudlarından kənar da məşhurlaşmış. O, 1980-ci ildə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda çalışmaqda yanaşı Bakıdakı 8 nömrəli musiqi təmayüllü internat məktəbinin (hazırda Azərbaycan Milli Konservatoriyası nəzdində Musiqi gimnaziyası) Xalq çalğı alətləri şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləyib.

Fərahim müəllim özü bir çox rəqslərin yaradıcısı, müəllifdir. Onlardan “İstəkanın sarısı”, “Yara qurban olum”, “Lirik rəqs”, “Məzəli rəqs”, “Masallı”, “Təbrizi”, “Miyənə”, “Tello”, “Rahimi” və s. nümunə gətirə bilərik.

Professorun ifasında dörd musiqi nömrəsi respublika radiosunun qızıl fondunda saxlanmaqdadır.

İndi də arada dostlar bir yerə yığılanda Fərahim müəllim xahişimizi nəzərə alaraq qarmonu sinəsinə çıxır, onu dilləndirir. Özü də necə! Yalnız “Afərin!” deyərsən, heyran qalırsan.

#### **Televiziya aparıcılığı missiyası**

Təhsilimizin, musiqimizin, muğamlarımızın bu və ya digər problemlərinə aid radio və televiziya Fərahim müəllimin çoxsaylı çıxışları olmuşdur. Fəqət onun aparıcılıq fəaliyyəti daha yaddaqalan və önəmlidir.

Professorun aparıcısı olduğu veriliş “Örnək” idi. Burada “Muğam dəstgahları və onların tərbiyəvi əhəmiyyətləri” adlı silsiləli verilişləri diqqətə çatdırılırdı.

#### **Dərsləkləri, monoqrafiyaları, kitabları və məqalələri**

Professor Fərahim Sadıqov 100-dən çox monoqrafiya, dərslik və kitabın, tədris proqramının, 500-dən çox elmi məqalənin müəllifidir. Dərslik və dərs vəsaitlərinə “Pedaqogika”, “Korreksiya pedaqogikası”, “Müqayisəli pedaqogika”, “Ali məktəb pedaqogikası”, “Ümumi pedaqogika”, “Ana dili” (III sinif), “Oxu” (zəif eşidən uşaqlar üçün, III sinif, prof. A.N. Abbasovla), “Pedaqogika tarixi” (prof. Ə.Ş. Həşimovla), “Qarmon ifaçılığında muğam”, “Tərbiyəşünaslıq” (O. Həsənli ilə), “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” və s. aid etmək mümkündür.

O, “Uşaqların bədii yaradıcılıq qabiliyyətlərinin formalaşdırılması işinin elmi-pedaqoji əsasları”, “Azərbaycan muğamları şagirdlərin vətənpərvərlik tərbiyəsi məktəbidir” (Q. Abdulla və Q. Məmmədova ilə) və s. bu kimi monoqrafiya və kitablar yazmışdır.

#### **Jurnalistik fəaliyyəti.**

Fərahim müəllim müəllimlik fəaliyyətinə başladığı ilk illərdən (*bəlkə də bu illərdən daha tez*) Masallıda çıxan “Çağırış” qəzetində, bir çox respublika qəzet (“Azərbaycan müəllimi”, “Azərbaycan gəncləri”, “Təhsil problemləri” və s.) və jurnallarında (“Azərbaycan məktəbi”, “Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu-

nun Elmi əsərləri və s.) təhsilimizin, təlim və tərbiyə prosesinin, o cümlədən estetik tərbiyə, bədii yaradıcılıq qabiliyyətlərinin formalaşdırılması və s. bu kimi problemlərə dair çoxlu məqalələr çap etdirmişdir.

Bundan başqa, bir müddət əvvəl “Milli pedaqogika” jurnalının baş redaktoru olmuş, hazırda isə, “Pedaqogika” jurnalının baş redaktorudur. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası bu jurnalı da dissertasiyalarının nəticələrinin çap etdirilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan jurnallar siyahısına daxil etmişdir.

“Pedaqogika” jurnalında əsasən pedaqogika, psixologiya, fənlərin tədrisi metodikası, filologiya üzrə məqalələr işıq üzünə görünür. Jurnalın il-də 4 nömrəsi çıxır.

#### **Bədii yaradıcılığı**

Fərahim müəllim eyni zamanda, qeyd etdiyimiz kimi, müxtəlif məzmunlu ssenariləri, pyesləri və başqa bədii yaradıcılıq nümunələrini işləyib hazırlamış və nəşrinə nail olmuşdur. “Masallı folkloru”nu, bir sıra hekayələri və 5 dram əsərini qeyd edə bilərik.

#### **Doktorant və dissertantlara elmi rəhbərlik sahəsində uğurları**

Fərahim müəllimin elmi rəhbərliyi ilə 30 nəfər elmlər doktoru və fəlsəfə doktoru yetişmişdir. Yetirmələrindən mərhum Oruc Qafar oğlu Həsənli pedaqogika elmləri doktoru, professor, AMEA-nın müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, Naxçıvan Ali Məclisinin üzvü və Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun rektoru idi.

50-yə yaxın iddiaçının dissertasiyasının müdafiəsi zamanı professor F.B. Sadıqov rəsmi opponent kimi çıxış etmiş, onların yetişməsinə öz töhfəsini vermişdir.

Prof. F.B. Sadıqov eyni zamanda müxtəlif illərdə pedaqoji elmlər üzrə Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunda, Naxçıvan Dövlət Universitetində və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetdə fəaliyyət göstərən dissertasiya şuralarında üzv olmuş, gənc tədqiqatçılara dəstək durmuşdur.

Bundan başqa, bir müddət Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasında ekspert şurasının üzvi kimi fəaliyyət göstərmişdir.

#### **Əsərlərindən parçalar**

\* Azərbaycanda pedaqoji fikrin görkəmli nümayəndələri çoxdur. Onları bir ordu şəklində

təsəvvür etsək, onda ən azı Məhəmməd peyğəmbərdən ulu Nizamiyədək, Nizami Gəncəvidən də hazırda fəaliyyət göstərən tanınmış pedaqoji elmlər doktorlarına qədər yüzlərlə şəxsiyyətin adını çəkmək və xidmətlərini qeyd etmək lazım gəlir.

\* Deviant davranış – sosial neqativ davranış olduğu üçün onun qarşısının alınması (profilaktikası) ilə, deviantlıq problemlərinin aradan qaldırılması ilə pedaqogikanın bir sahəsi olan preverentiv pedaqogika da məşğul olur. Preverentiv pedaqogika – (latınca *praeventus* – “qarşısını alan”, “qabaqcadan qoruyan”) – insanın yayınan (*deviant və delinkvent*) davranışının formalaşması səbəblərini və onun qarşısının alınması, aradan qaldırılması və düzəldilməsi pedaqogikasıdır. Ona görə də “Korreksion pedaqogika”nın bir bölməsini həm də “Preverentiv pedaqogika” hesab edirlər.

\* Qüsurlu uşaqların reabilitasiyasını onların gələcək uğurlarının yaranmasına səbəb olmaq kimi başa düşmək lazımdır. Tam reabilitasiya keçmiş belə uşaqlar yeniyetməlik dövrlərindəki ciddi məşqlər hesabına onlarda idmana sonsuz məhəbbət yaranır. Bu gün dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində belə uşaqlar idman bölmələrində böyük nailiyyətlər qazanırlar. Onlar ölkə, Avropa, dünya və olimpiya çempionları kimi idman tarixinin qızıl səhifələrini yazırlar. Əlillərin futbol, voleybol, sərbəst güləş, Yunan-Roma güləşi, sambo, dzyudo yarışları onlara dünya şöhrəti qazandırır. Tiflopedaqogikanın canlı əfsanəsi İlham Zəkiyevin ölkə, Avropa, dünya və olimpiya çempionu kimi qazandığı titulları buna parlaq misaldır.

\* Azərbaycanda vüsət alan elmi pedaqogikanın didaktika (təlim və təhsil nəzəriyyəsi), tərbiyə nəzəriyyəsi, məktəbşünaslıq, ali məktəbdə pedaqoji prosesə xidmət kimi bölmələri bir sıra səriştəli tədqiqatçı pedaqoqlar (Fərahim Sadıqov, Akif Abbasov, Əmrulla Paşayev, Fərrux Rüstəmov, Ağahüseyn Həsənov, Rəfiqə Mustafayeva, Nübar Muxtarova, Sürəyya Əliyeva, Sərdar Quliyev, Hikmət Əlizadə, Fikrət Seyidov, Balaş Abbaszadə, Vidadi Xəlilov, Oqtay Rəcəbov, Mircəfər Həsənov və b.) tərəfindən təkmilləşdirilir.

\* Azərbaycanda yaranan milli pedaqogika öz milli və ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanan məzmunu və strukturunu ilə diqqəti cəlb edir. Mil-

li pedaqogikadakı pedaqoji elm və pedaqoji proses, pedaqoji elmin kateqoriyaları, ziddiyyətləri, qanunauyğunluqları və digər struktur bölmələri milli və bəşəri ideyaları özündə əks etdirmək baxımından diqqəti cəlb edir.

\* Son ədəbiyyatlarda pedaqoji elmin başlıca kateqoriyalarından biri olan təhsilin bilik, bacarıq, vərdislər sistemini əhatə etməsi, müvafiq tədris müəssisələrində müəyyən müddətdə həyata keçirilməsi, təlimlə üzvü surətdə əlaqədə olması, tərbiyə və inkişaf imkanlarını özündə ehtiva etməsi öz əksini tapır.

### Təltifləri

Təhsil və elm sahəsində səmərəli fəaliyyəti nəticəsində Fərahim müəllim “Akademik Yusif Məmmədəliyev mükafatı” laureatı və “Qabaqcıl maarif xadimi” adına layiq görülmüş, “Musiqi mükafatı” almışdır.

O, 1996-ci ildən Amerika Birləşmiş Ştatların Knoksvel ştatının fəxri vətəndaşı; 2001-ci ildə Beynəlxalq Lütfi-Zadə Asossiasiyasının Elmi Şurasına üzv seçilmişdir.

### Sədaqətli dost, yaxşı yoldaş

Fərahim müəllimin tədqiqatlarının bir istiqaməti də etnopedaqogikadır. Xalq yaradıcılıq nümunələrini təhsilin, tərbiyənin və inkişafın mühüm vasitələri kimi nəzərdən keçirir. Ona görə də Fərahim müəllim nə zamandır birisi ilə dostluq, yoldaşlıq edəndə atalarımızın sözlərini, məsəllərini qulaqlarında sırğa edir: “Dost qazan, düşməni nənəm də doğar”, “Dost dost ilə tən gərək, Tən olmasa gen gərək”, “Dost min isə azdır, düşməni bir isə çoxdur” və s.

Odur ki, o, dostluqda son dərəcə etibarlıdır, dostu, yoldaşa böyük dəyər verir. Nəinki dostları, habelə ehtiyacı olanlar onun üstünə gələndə, qapısını döyəndə onları naümid geri qaytarmayıb. Həmişə dostlara, yoldaşlara dayaq durub. Bu gözəl insanla dostluq edənlər özlərini xoşbəxt, bəxtiyar hesab edirlər.

Fərahim müəllim muğamlarımızın mahir bilicisidir. Muğamların hər birinin incəliklərinə bələddir. Onun “Azərbaycan muğamları” monoqrafiyası nəşr olunub. Hazırda həmin monoqrafiyadan incəsənət təmayüllü universitet və kolleclərdə, orta ixtisas məktəblərində dərslük kimi istifadə olunur.

Fərahim müəllim respublika televiziyasında muğamlarla bağlı bir neçə verilişi aparıb, yaxud verilişə cəlb olunub. Mən onların bir neçə-

sinə baxmış və heyran qalmışam. Bir verilişdə muğam ustaları, məşhur tarzən də vardı. Fərahim müəllim muğamların yaranması və inkişafı tarixindən, təşəkkül tapıb formalaşması məsələlərindən, muğamların hissi-emosional, psixoloji təsir xüsusiyyətlərindən elə ustalıqla, elə aydın, məntiqli, elə şirin danışdı ki, həmin muğam ustaları da mat-məəttəl qalmışdılar. Hətta Fərahim müəllimə suallar verir, nəyi isə öyrənmək istəyirdilər. Onda mən özümdən asılı olmayaraq ucadan səsləndim: “Halal olsun sənə, əziz dost”

Professor öz əsərlərində muğamların şagird şəxsiyyətinin, mənəvi zənginliyinin formalaşmasında, əxlaqının saflaşdırılmasında, ünsiyyət mədəniyyətinin təşəkkülündə böyük rol oynadığını diqqət mərkəzinə gətirməklə bu məsələyə g fikir verilməsini məqsədəuyğun sayır.

#### **“Oğul arxadırsa, qız yaraşıqdır”**

Fərahim müəllim gözəl ailə başçısıdır. 3 övlad atasıdır. Oğlu Rahim – iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, Təranə – biologiya üzrə fəlsəfə doktorudur. Rasim zabitdir.

Həyat yoldaşı Suriyə xanım Fərahim müəllimin qrup yoldaşıdır, dostu, dayağıdır. Bir yerdə Pedaqoji Universitetdə filologiya fakültəsində təhsil almış, ailə qurmuşlar. Fərahim müəllimlə Suriyə xanımın kamil tərbiyəsi sahəsində gözəl, cəmiyyətimizə layiq, vətənsəvər övladlar yetiş-

mişdir. Təbii ki, bu nümunəvi bir ailənin göstəricisidir. İndi Fərahim müəllimin neçə-neçə nəvəsi, hətta nəticəsi var. Burada deyirlər ki, tez evlənənlə, yuxudan tez duran uduzmaq.

Gözəl dostumuz, pedaqogika elmi sahəsində öz sözünü demiş, pedaqoji ictimaiyyətin hörmətini və nüfuzunu qazanmış pedaqogika elmləri doktoru, professor Fərahim Balakışi oğlu Sadıqov 75 yaşına çatdı. Əslində ona bu yaş heç vermək olur. Fərahim müəllim həyatsevər, çevik, gümrah, zarafatçıl, söhbətçil, mütləqni sevən, xoş auralı, şən, nikbin və xoşbəxt bir insandır. Necə deyirlər, min oğula dəyər! Bu bizi sevindirir! Həmişə onu belə əhval-ruhiyyədə, sağam və nikbin görmək arzusu ilə ondan ayrılaraq deyirik: Əziz professor, təki bəzi insanlar da səndən ibrət götürə, xeyirxahlığı özlərinə bərc bilələr, tolerant olalar! Şəxsiyyətlərarası münasibətləri uğurlu qurmağı bacaralar!

#### **75 YAŞIN MÜBARƏK!!!**

**Problemin aktuallığı.** Professor Fərahim Sadıqovun 75 illiyi tamam olur.

**Problemin yeniliyi.** Professor Fərahim Sadıqovun 75 illiyi diqqətə çatdırılır.

**Problemin praktik əhəmiyyəti.** Məqalə doktorantlar və gənc tədqiqatçılar üçün faydalı olacaqdır.

#### **Ədəbiyyat:**

1. <https://www.au.edu.az/az/news/ferahim-muellimi-dogum-gunu-munasibeti-ile-tebrik-edirik>

**E-mail:** prof.akif@mail.ru

**Rəyçilər:** ped.elm.dok. prof. H.H. Əhmədov,  
ped.elm.dok., prof. İ.H. Cəbrayilov

**Redaksiyaya daxil olub:** 31.11.2022.